

GIẢNG DẠY VỀ QUYỀN CON NGƯỜI: THỰC TIỄN TẠI KHOA LUẬT TRƯỜNG ĐẠI HỌC DUY TÂN

• PGS.TS Lê Thị Châu*

Tóm tắt: Nghiên cứu và giảng dạy về quyền con người là một xu hướng quốc tế hóa trong đào tạo luật hiện nay. Ở Việt Nam, quyền con người đã và đang được ứng dụng và ảnh hưởng ngày càng mạnh mẽ đến mọi lĩnh vực của đời sống chính trị, kinh tế, xã hội. Quyền con người là một phạm trù đa diện, đòi hỏi cách tiếp cận và nghiên cứu đa ngành, liên ngành, xuyên ngành. Dưới góc độ pháp lý, thực tế cho thấy tiếp cận và nghiên cứu về quyền con người cần được đặt trong một vị trí xứng đáng. Và trong nghiên cứu và giảng dạy cần được thiết kế cả về nội dung và hình thức theo cách tiếp cận xuyên ngành. Vì vậy, trong bài viết này, tác giả xin chia sẻ quan điểm vấn đề này, cả về lý luận và thực tiễn tại Khoa Luật, Đại học Duy Tân.

Từ khóa: Quyền con người, nghiên cứu và giảng dạy, Khoa Luật, Đại học Duy Tân.

Abstract: Researching and educating human rights is an international trend in legal education currently. Human rights are increasingly affecting all aspects of political, economic and social life in Vietnam. Human rights are a multidimensional issue that requires multidisciplinary, interdisciplinary, and transdisciplinary research approach. From a legal standpoint, reality indicates that access to and research on human rights must be prioritized and given a worthy place. In addition, contents and forms of research and teaching human rights must be designed appropriately based on an interdisciplinary approach. Therefore, in this article, the author intends to share this point of view, both in theory and in practice, at the Faculty of Law, Duy Tan University.

Keywords: Human rights, research and teaching, law faculty, Duy Tan University.

Ngày nhận: 10/01/2022 Ngày phản biện, đánh giá: 13/01/2022 Ngày duyệt: 26/01/2022

1. Đặt vấn đề

Giáo dục quyền con người có vai trò quan trọng trong việc nâng cao nhận thức xã hội, giúp ngăn ngừa, hạn chế vi phạm quyền con người. Thực hiện quan điểm đưa nội dung quyền con người vào chương trình giáo dục trong hệ thống giáo dục quốc dân¹, Khoa Luật, Đại học

Duy Tân là một trong những cơ sở đào tạo ngành luật, đã nhận thức một cách sâu sắc tầm quan trọng của giáo dục quyền con người nên đã thực hiện lồng ghép nội dung quyền con người vào các chương trình đào tạo. Điều này đã góp phần thúc đẩy triển khai thực hiện các đường lối, quan điểm của Đảng, Nhà

(*) Trường khoa Luật, Đại học Duy Tân. Email: lethichau2903@gmail.com.

nước, góp phần nâng cao nhận thức xã hội về tầm quan trọng của giáo dục quyền con người cho sinh viên nói chung và sinh viên ngành luật nói riêng.

2. Sự cần thiết của việc giảng dạy quyền con người trong các cơ sở đào tạo luật tại Việt Nam

Thực tế đã chứng minh, nếu nhân lực làm trong lĩnh vực pháp luật mà thiếu hiểu biết về quyền con người dẫn đến thiếu ý thức trách nhiệm trong việc thực hiện các nghĩa vụ trong việc bảo đảm quyền, là nguyên nhân dẫn đến vi phạm các quyền hợp pháp của chủ thể khác hoặc lợi ích của nhà nước, của cộng đồng. Điều này khiến cho việc nghiên cứu và giảng dạy về quyền con người tại các cơ sở đào tạo nói chung và cơ sở đào tạo luật nói riêng trở thành một yêu cầu tất yếu khách quan.

Trong Tuyên ngôn độc lập của Hoa Kỳ năm 1776 cho rằng: “*Mọi người sinh ra đều có quyền bình đẳng. Tạo hóa ban cho họ những quyền tất yếu và bất khả xâm phạm, trong đó có quyền được sống, quyền tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc*”². Trong lời nói đầu của bản Tuyên Ngôn nhân quyền và dân quyền của Cách mạng Tư sản Pháp năm 1789 đã nêu lên tầm quan trọng của vấn đề nhân quyền: “*Sự không hiểu biết, sự lãng quên hay sự coi thường quyền con người là những nguyên nhân duy nhất của nỗi bất hạnh công cộng, của tệ hủ bại chính phủ*”³. Đó là lời tuyên bố có tính bất hủ đến nay vẫn còn nguyên giá trị.

Trong quá trình triển khai hoạt động đào tạo luật, cần thiết phải cung cấp cho sinh viên luật tri thức về mối quan hệ giữa nhà nước và quyền con người. Khi nhận diện *một nhà nước dân chủ, hầu hết các nhà nghiên cứu về nhân quyền đều thống nhất: 1. Nhà nước tôn trọng và bảo đảm quyền con người; 2. Quyền con người chiếm một vị trí xứng đáng trong các quy định pháp luật, được bảo vệ bằng các quy định trong văn bản pháp luật; 3. Bảo đảm quyền con người cần được thực thi trên thực tế. Nhà nước đưa ra những bảo đảm pháp lý đối với tự do, bình đẳng giúp cho quyền con người hình thành nên nền tảng các cơ hội, cho mọi cá nhân có thể thụ hưởng trong việc tham gia một cách tự do và bình đẳng vào quá trình hình thành chính sách của nhà nước.* Giáo dục quyền con người là một vấn đề rất được chú trọng và quan tâm tại các trường đại học trên thế giới. Chẳng hạn, tại Mỹ, vào năm 1999, Đại học Harvard đã xây dựng chương trình về Khủng hoảng nhân đạo và nhân quyền tại Trung tâm Sức khỏe và Nhân quyền Francois-Xavier Bagnoud nhằm cung cấp thêm thông tin cho những người có quan tâm về việc giải quyết các vấn đề nhân đạo. Đến năm 2002, các nội dung trên đã không còn đáp ứng được nhu cầu từ người học và các tổ chức phi chính phủ (non-governmental organization – NGO) nên cần phải có sự điều chỉnh, thay đổi. Từ năm 2005, Jennifer Leaning và Michael VanRooyen đã thành lập trung tâm Sáng kiến Nhân đạo Harvard

(Harvard Humanitarian Initiative – HHI) là một trung tâm nghiên cứu và học thuật của trường nhằm giải quyết các vấn đề về quyền con người. Năm 2011, HHI thành lập thêm Học viện Nhân đạo tại Harvard, là một chi nhánh giáo dục của HHI.⁴ Hay như tại Đại học San Francisco của bang California đã xây dựng chương trình đào tạo sau đại học về quyền con người nhằm cung cấp nền tảng kiến thức chuyên môn để giúp sinh viên giải quyết các vấn đề bất bình đẳng dựa trên sắc tộc, giai cấp, giới tính, tôn giáo, quốc gia,...⁵

Ở Việt Nam, quyền con người đã xuất hiện từ rất sớm và được nhiều nhà tư tưởng, nhà chính trị thể hiện một cách khéo léo, tinh tế. Chẳng hạn như một trong những nhà tư tưởng lớn của dân tộc là Phan Bội Châu đã nói về quyền con người một cách rất gần gũi, giản dị: *“Óc có quyền suy/ Chân có quyền đi,/ Tay có quyền đẩy/ Mắt có quyền thấy/ Tai có quyền nghe/ Đất nọ xứ kia,/ Có quyền dời ở/ Viết sách làm vở,/ Quyền bút mặc lòng./ Hội hè việc chung,/ Có quyền nhóm họp.../ Quyền lợi rành rành,/ Đồng bào phải biết!”*⁶. Quan điểm đó cho thấy quyền con người không có gì xa lạ mà nó gắn với mỗi con người, gắn với cuộc sống. Nó tồn tại gắn với “ăn, mặc, ở, ngủ, nghỉ” là nhu cầu tối thiểu tự nhiên của mỗi người. Hay như trong Tuyên ngôn Độc lập năm 1945, bằng việc nhắc và thừa nhận Tuyên ngôn độc lập của Hoa Kỳ và Tuyên ngôn nhân quyền và dân quyền của Pháp, Việt Nam khẳng định mạnh

mẽ quan điểm tôn trọng và hết sức bảo vệ quyền con người *“Tất cả mọi người đều sinh ra có quyền bình đẳng. Tạo hóa cho họ những quyền không ai có thể xâm phạm được; trong những quyền ấy, có quyền được sống, quyền tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc”*. Tuy nhiên, ở Việt Nam, đã từng có thời kì, quyền con người bị coi là vấn đề “nhạy cảm” và đã có sự né tránh cả về nhận thức và thực tiễn. Chính điều này đã khiến cho việc nghiên cứu và lan tỏa tư tưởng về quyền con người, lại trở nên vô cùng xa lạ, thậm chí là nhiều người còn không biết đến sự thừa nhận quyền con người là một trong những tư tưởng tiên bộ của nhân loại.

Đến nay, Đảng và Nhà nước ta trong nhiều văn bản đã khẳng định quyền con người là thành quả và khát vọng chung của nhân loại. Quyền con người là *“thành quả của cuộc đấu tranh lâu dài qua các thời đại của nhân dân lao động và các dân tộc bị áp bức trên thế giới và cũng là cuộc đấu tranh của loài người làm chủ thiên nhiên, qua đó, quyền con người trở thành giá trị chung của nhân loại”*⁷. Vì vậy, thừa nhận, tôn trọng và bảo vệ những giá trị cao quý về quyền con người được thế giới thừa nhận là một nhu cầu cấp thiết. *“Kế thừa và phát huy những truyền thống văn hoá tốt đẹp của tất cả các dân tộc trong nước, tiếp thu những tinh hoa văn hoá nhân loại, xây dựng một xã hội dân chủ, văn minh vì lợi ích chân chính về phẩm giá con người”*⁸. Những quan điểm đó

tiếp tục được khẳng định trong Hiến pháp nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam năm 2013: “Ở nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, các quyền con người, quyền công dân về chính trị, dân sự, kinh tế, văn hóa, xã hội được công nhận, tôn trọng, bảo vệ, bảo đảm theo Hiến pháp và pháp luật”. Đến nay, những quan điểm này lại được tiếp tục tổng kết và nhấn mạnh tại Nghị quyết Đại hội Đảng lần thứ XIII: “Tôn trọng, bảo đảm, bảo vệ quyền con người, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân theo Hiến pháp năm 2013, gắn quyền công dân với nghĩa vụ và trách nhiệm công dân đối với xã hội...Hoạt động tư pháp phải có trọng trách bảo vệ công lý, bảo vệ quyền con người, quyền công dân, bảo vệ chế độ XHCN, bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền và lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân”.⁹

Trong giáo dục vì mục tiêu phát triển bền vững, quyền con người là vấn đề quan trọng. Nhằm đáp ứng những đòi hỏi ngày càng cao hơn về giáo dục quyền con người ở Việt Nam trong bối cảnh đẩy mạnh xây dựng Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế sâu rộng, Thủ tướng Chính phủ đã ban hành Quyết định số 1309/QĐ-TTg ngày 05/9/2017 về Phê duyệt Đề án đưa nội dung quyền con người vào chương trình giáo dục trong hệ thống giáo dục quốc dân. Với quyết định nêu trên của Thủ tướng Chính phủ, giáo dục quyền con người trong các trường đại học cũng như trong hệ thống giáo dục quốc dân

của Việt Nam đang đứng trước những cơ hội và thách thức mới. Tại các trường đại học, mức độ và cách thức lồng ghép giảng dạy quyền con người trong các chuyên ngành là khác nhau, tùy thuộc vào khung chương trình đào tạo được thiết kế như thế nào.

Trường Đại học Duy Tân là một trường đa ngành được thành lập cách đây 27 năm (ngày 11/11/1994). Trường chịu sự quản lý trực tiếp về chuyên môn của Bộ Giáo dục và Đào tạo và quản lý hành chính theo lãnh thổ của UBND thành phố Đà Nẵng. Đại học Duy Tân có mặt trên 2 trong số 3 bảng xếp hạng đại học uy tín nhất thế giới: (1) xếp Top 351-400 châu Á theo QS Ranking và (2) xếp Top 601-700 thế giới theo ARWU. Sứ mệnh và mục tiêu phát triển của trường đến 2025 và tầm nhìn đến 2035 là tập trung vào việc đổi mới, đa dạng hóa các ngành nghề đào tạo, không ngừng nâng cao chất lượng đào tạo, cung cấp nguồn nhân lực, đặc biệt là nguồn nhân lực có chất lượng cao để có thể đáp ứng được yêu cầu hội nhập kinh tế quốc tế, hiện đại hóa và công nghiệp hóa của đất nước, nâng cao chất lượng hoạt động hợp tác, trao đổi với cơ sở đào tạo tiên tiến ở nước ngoài. Nhận thức sâu sắc tầm quan trọng của chế định quyền con người, Khoa Luật, với tư cách là một thành viên thực hiện sứ mệnh của nhà trường, đã từng bước tích cực triển khai lồng ghép giáo dục quyền con người trong các hệ đào tạo, các ngành đào tạo như với các môn Pháp luật đại cương, Luật Kinh tế. Khi thiết kế

các môn học đại cương và chuyên ngành, Khoa luôn nêu cao mục tiêu trước hết là bảo đảm quyền của sinh viên nói chung, sinh viên luật nói riêng. Đồng thời, nâng cao nhận thức cho sinh viên về quyền con người cũng như là các cơ chế bảo đảm khi quyền của họ bị xâm phạm, đặc biệt là cơ chế tự bảo vệ.

Như vậy, bảo đảm quyền con người vừa là nền tảng, vừa là yếu tố nhằm nâng cao ý thức bảo vệ cộng đồng và ý thức tự bảo vệ của sinh viên nói chung và sinh viên luật nói riêng. Mục tiêu của việc giảng dạy lồng ghép nội dung quyền con người vào các học phần để sinh viên có cơ phát triển bền vững, toàn diện, cả về nhân cách và kiến thức, kỹ năng nghề nghiệp. Thực hiện quyền được giáo dục cho sinh viên cũng là thực hiện các quyền con người và tạo ra một môi trường cho phép sinh viên thực hiện các quyền khác như, quyền được mưu cầu hạnh phúc, quyền lựa chọn nghề nghiệp,... Vì những lý do này, các giảng viên và sinh viên của Khoa luôn nỗ lực học tập và ý thức được tầm quan trọng của việc giáo dục và thực hiện quyền con người.

3. Thực tiễn giảng dạy quyền con người tại Khoa Luật trường Đại học Duy Tân

Trong quá trình xây dựng và phát triển đất nước Việt Nam tiên tiến, văn minh, Đảng ta luôn xác định nhiệm vụ quan trọng hàng đầu là xây dựng con người. Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên CNXH (Bổ

sung và phát triển năm 2011) đã xác định rõ: “*Con người là trung tâm của chiến lược phát triển, đồng thời là chủ thể của phát triển. Tôn trọng và bảo vệ quyền con người, gắn quyền con người với quyền và lợi ích của dân tộc, đất nước và quyền làm chủ của nhân dân. Kết hợp và phát huy đầy đủ vai trò của xã hội, gia đình, nhà trường, từng tập thể lao động, các đoàn thể và cộng đồng dân cư trong việc chăm lo xây dựng con người Việt Nam giàu lòng yêu nước, có ý thức làm chủ, trách nhiệm công dân; có tri thức, sức khỏe, lao động giỏi; sống có văn hóa, tình nghĩa; có tinh thần quốc tế chân chính*”¹⁰. Chính vì vậy, để xây dựng con người thời đại mới cần xác định giáo dục quyền con người là: giáo dục về quyền con người; giáo dục thông qua quyền con người; giáo dục vì quyền con người¹¹. Sinh viên được được cung cấp kiến thức về quyền con người; nâng cao kỹ năng thực hiện quyền con người; tạo ra giá trị/ thái độ về quyền con người. Khi thiết kế chương trình và triển khai đào tạo, Khoa Luật đã tuân thủ các nguyên tắc tiếp cận về quyền con người:

Một là, lồng ghép quyền con người trong giảng dạy nhằm thực hiện phương châm “coi người học là trung tâm”.

Hai là, sử dụng các phương pháp học tương tác để thúc đẩy quyền con người trong quá trình học tập của sinh viên như: được đi thực tế, tham gia các hoạt động liên quan tới quyền con người, sinh viên được tạo nhiều cơ hội để thực

Sinh viên trường Đại học Duy Tân tham gia cuộc thi “Sinh viên Sáng tạo và Quyền sở hữu trí tuệ” năm 2021. Nguồn: khoaluat.duytan.edu.vn.

tập trong các cơ quan, đơn vị, tổ chức bảo đảm quyền của người lao động, phụ nữ, trẻ em...

Ba là, các nội dung được lựa chọn để lồng ghép tập trung vào các môn học cơ sở ngành và môn học đặc thù như các môn hướng nghiệp ngành luật.

Ngay khi xây dựng chương trình đào tạo, Khoa đã rất chú trọng đến việc làm thế nào để lồng ghép nội dung quyền con người trong các môn học, để sinh viên được tiếp cận một cách dễ dàng và toàn diện. Đặc biệt là đối với sinh viên năm nhất, năm hai, việc hướng nghiệp và thực hành nghề luật là điều vô cùng quan trọng, được coi là cơ sở để định hướng và phát triển bản thân cho sinh viên. Một trong số những môn học cung cấp nhiều nội dung về quyền con người nhất là môn Giáo dục thực hành pháp luật. Đây là môn học cung cấp cho sinh

viên kiến thức khái quát về hệ thống pháp luật Việt Nam, đồng thời trọng tâm của môn học là trang bị cho sinh viên kỹ năng học luật và hành nghề luật, sinh viên được tham gia các hoạt động thực tế do Khoa tổ chức như tham gia nghiên cứu khoa học, trao đổi học tập với sinh viên của các cơ sở đào tạo luật khác, tham dự các cuộc thi dành cho sinh viên luật,... Đồng thời, sinh viên cũng được nghiên cứu các tài liệu, thông tin pháp luật, được tập huấn các vấn đề pháp luật, các kỹ năng (thuyết trình, tư vấn, phỏng vấn, tuyên truyền giáo dục pháp luật cộng đồng...); sau một thời gian rèn luyện sinh viên được trực tiếp tham gia các hoạt động thực tế như: tư vấn pháp luật tại văn phòng thực hành pháp luật của Khoa dưới sự giám sát của chuyên gia, luật sư, giảng viên luật; tham gia tuyên truyền giáo dục pháp luật cho

cộng đồng người yếu thế trong xã hội (người lao động di cư, người khuyết tật; phụ nữ, trẻ em...). Đặc biệt môn học Giáo dục thực hành pháp luật không chỉ cung cấp kiến thức về phương pháp học luật mà còn trang bị cho sinh viên kỹ năng và giá trị của một người hành nghề luật trong tương lai.

Bên cạnh các môn hướng nghiệp và thực hành nghề luật thì việc lồng ghép nội dung quyền con người vào các môn chuyên ngành cũng đặc biệt được quan tâm. Chẳng hạn như đối với môn Luật Hiến pháp, việc lồng ghép giảng dạy về quyền con người là một trong những nội dung quan trọng. Vì vậy, giảng viên phải nhận thức đúng đắn vị trí tầm quan trọng của chế định về quyền con người trong Hiến pháp năm 2013. Việc truyền tải những kiến thức này nhằm làm cho sinh viên hiểu rõ bảo đảm quyền con người là mục đích xét đến cùng của Hiến pháp, nên mọi quy định cũng như các nguyên tắc của Hiến pháp đều hướng tới mục tiêu bảo vệ quyền con người. Kỹ năng giảng dạy quyền con người trong môn học Luật Hiến pháp Việt Nam chính là cung cấp kiến thức và rèn luyện kỹ năng truyền đạt trách nhiệm, sự tôn trọng, bảo vệ và ghi nhận quyền con người ở Việt Nam đã từng bước được thực hiện thông qua các quyền lập pháp, hành pháp, tư pháp.

Hay đối với môn học Luật Lao động, Khoa Luật đã nhận thức đây là một trong những môn học có mối quan hệ mật thiết và thể hiện rõ nhất bản chất

của quyền con người, đó là quyền lao động. Quyền này không chỉ đơn thuần là quyền có việc làm, mà được nhìn nhận như *“quyền được tạo điều kiện làm việc để sống có nhân phẩm”*. Khi đưa quyền con người lồng ghép giảng dạy về luật lao động, giảng viên luật hướng đến mục tiêu làm thế nào để sinh viên hiểu được giá trị của “lao động”, tính “trung thực” và tính “chân thiện” nếu vô tình bị “tiền bạc” và “quan lộc” thế chỗ thì định hướng giá trị học tập của sinh viên sẽ kém tác dụng. Đối với môn Luật Kinh tế, quyền tự do kinh doanh, tự do mua bán trao đổi hàng hóa là một trong những quyền cơ bản của quyền con người. Cùng với sự phát triển của đời sống kinh tế, chính trị, xã hội con người không chỉ cần được đáp ứng các nhu cầu về an sinh xã hội thiết yếu, mà nhu cầu về kinh doanh, gia tăng thu nhập, nhu cầu được tôn trọng hơn nữa trong đời sống kinh tế, chính trị. Từ đó, quyền tự do kinh doanh, tự do mua bán được ghi nhận là một trong những quyền cơ bản của con người. Xuất phát từ quan điểm đó, trong quá trình giảng dạy môn học Luật Kinh tế và môn học Luật Thương mại, Khoa Luật đã khai thác vấn đề quyền con người trong các quy định của Luật Doanh nghiệp, Luật Thương mại,...nhằm trang bị cho sinh viên kiến thức về quyền thành lập, sáp nhập, giải thể, chia, tách, phá sản của doanh nghiệp cũng như quyền tự do thương mại giữa các chủ thể trong hoạt động thương mại.

Tuy nhiên, trong quá trình lồng ghép giảng dạy quyền con người tại Khoa Luật, trường Đại học Duy Tân gặp phải một số bất cập, khó khăn:

Thứ nhất, phương pháp giáo dục quyền con người ở các cơ sở đào tạo đại học vẫn chủ yếu là “*phương pháp giảng dạy đại học nói chung, chưa có những phương pháp đặc thù về quyền con người. Sinh viên chưa thật sự được tạo động lực sáng tạo, độc lập trong học tập, nghiên cứu; do đó dẫn tới việc thiếu các kỹ năng, thái độ cần thiết về bảo vệ quyền con người và tham gia tích cực vào đời sống chính trị, kinh tế, xã hội và văn hóa*”¹². Đội ngũ giảng viên, kể cả ở các cơ sở đào tạo luật cũng chưa được đào tạo bài bản, chuyên sâu về quyền con người cũng như trang bị kỹ năng giảng dạy về lĩnh vực đặc thù này. Việc tập huấn, bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng về giáo dục quyền con người chưa được chú trọng và tổ chức triển khai bài bản, thường xuyên.

Thứ hai, trước tình hình khối lượng kiến thức rộng lớn và điều kiện về nhân lực còn nhiều hạn chế, tuy đã cố gắng hết sức để trang bị cho sinh viên những kiến thức cần thiết nhưng để có thể tiếp tục đưa vấn đề quyền con người lồng ghép vào chương trình giảng dạy cần bổ sung hơn nữa về số lượng và chất lượng giảng viên đào tạo.

Thứ ba, học liệu để giảng dạy về quyền con người bao gồm giáo trình, các loại tài liệu liên quan trực tiếp đến vấn đề quyền con người và giảng dạy quyền con

người hiện có trong nhà trường vẫn chưa đáp ứng đầy đủ và phong phú để phục vụ cho nhu cầu học tập, tìm hiểu và nghiên cứu của giảng viên, sinh viên. Vì vậy, nhà trường cần có kế hoạch bổ sung làm cho nguồn tài liệu phong phú, tạo điều kiện học tập, nghiên cứu và giảng dạy trong nhà trường nói chung và cho Khoa Luật nói riêng.

4. Một số giải pháp nâng cao hiệu quả giảng dạy quyền con người trong trường đại học nói chung và Đại học Duy Tân nói riêng

Giáo dục quyền con người ở Việt Nam có vai trò đặc biệt quan trọng, có ý nghĩa chiến lược đối với sự nghiệp giáo dục - đào tạo, đặc biệt là đối với thế hệ trẻ bởi vì “*nhân dân là trung tâm, là chủ thể của công cuộc đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, mọi chủ trương, chính sách phải thực sự xuất phát từ cuộc sống, nguyện vọng, quyền và lợi ích chính đáng của Nhân dân, lấy hạnh phúc, ấm no của Nhân dân làm mục tiêu phấn đấu.*”¹³ Đối với sự nghiệp xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa thì hình thành nhận thức đúng đắn về quyền con người sẽ củng cố niềm tin của quần chúng đối với Đảng, Nhà nước. Từ đó, nâng cao nhận thức và lập trường chính trị cho người dân nói chung mà nền tảng là đội ngũ trí thức, trong đó có sinh viên nhằm chống lại những hoạt động lợi dụng chiêu bài “nhân quyền” của một số nước phương Tây và các thế lực phản động, thù địch chống phá công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt

Nam. Không những vậy, giáo dục quyền con người còn là cơ sở vững chắc để Nhà nước xây dựng được hệ giá trị truyền thống đã được nêu rõ trong ngay từ trong Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII, gồm 5 đức tính cần xây dựng¹⁴:

- Có tinh thần yêu nước, tự cường dân tộc, phấn đấu vì độc lập dân tộc và CNXH, có ý chí vươn lên đưa đất nước thoát khỏi nghèo nàn, lạc hậu, đoàn kết với nhân dân thế giới trong sự nghiệp đấu tranh vì hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội.

- Có ý thức tập thể, đoàn kết, phấn đấu vì lợi ích chung.

- Có lối sống lành mạnh, nếp sống văn minh, cần kiệm, trung thực, nhân nghĩa, tôn trọng kỷ cương phép nước, quy ước của cộng đồng; có ý thức bảo vệ và cải thiện môi trường sinh thái.

- Lao động chăm chỉ với lương tâm nghề nghiệp, có kỹ thuật, sáng tạo, năng suất cao vì lợi ích của bản thân, gia đình, tập thể và xã hội.

- Thường xuyên học tập, nâng cao hiểu biết, trình độ chuyên môn, trình độ thẩm mỹ và thể lực.

Không những vậy, việc lồng ghép quyền con người trong giảng dạy không chỉ nâng cao kiến thức, kỹ năng mà trau dồi cả về nhân cách, phẩm chất và đạo đức cho sinh viên luật. Hiện nay, thói vụ lợi và thực dụng qua sự kích thích của mặt trái kinh tế thị trường đã làm cho không ít người lầm tưởng rằng “tiền bạc” và “quan lộc” là giá trị đỉnh cao của đời sống; danh vọng, công lý và uy

tín có thể mua được. Vậy thì khi giáo dục quyền con người cho sinh viên thì làm thế nào để giúp sinh viên nhận ra sự lầm lẫn này trong suy nghĩ và hành vi của nhiều người. Trên thực tế, một khi giá trị cộng đồng bị lệch lạc thì một số giá trị sẽ bị tráo đổi tính thực chất của nó trong hệ giá trị; những giá trị ảo, phi giá trị, vô giá trị, thậm chí phản giá trị sẽ thế chỗ hoặc lên ngôi. Vấn đề tất nhiên là sẽ làm suy thoái phẩm chất làm người. Vì vậy, cần có những giải pháp nhằm nâng cao hiệu giảng dạy quyền con người tại các trường đại học nói chung và tại các trường đại học có đào tạo luật nói riêng.

Thứ nhất, cần tích cực đưa lý luận về quyền con người trở thành một môn học độc lập tại các trường Đại học đào tạo luật nói chung. Thực tiễn chứng minh vấn đề quyền con người là vấn đề xuyên suốt và xuất hiện trong hầu hết các ngành luật, đây vừa là một vấn đề cơ bản, vừa là một vấn đề quan trọng trong khoa học pháp lý. Vì vậy xây dựng một môn học khai thác sâu về quyền con người là vô cùng cần thiết. Cần bổ sung môn học Pháp luật về quyền con người và biên soạn giáo trình, tài liệu phù hợp với yêu cầu của từng đối tượng sinh viên. Hệ thống giáo trình là yếu tố cần thiết nhất trong hoạt động giảng dạy và học tập về quyền con người. Hiện nay, chỉ có rất ít trường có giáo trình tự biên soạn (Khoa Luật - Đại học Quốc gia Hà Nội, Học viện Khoa học xã hội,...) còn lại hầu hết các trường đều thiếu giáo

trình giảng dạy về quyền con người, chủ yếu giảng viên và sinh viên đều phải tự nghiên cứu từ nhiều nguồn khác nhau. Bởi vì quan điểm về quyền con người rất đa dạng, phong phú và có nhiều ý kiến trái chiều nhau nên khi tự nghiên cứu tìm hiểu, giảng viên rất khó để truyền tải đầy đủ kiến thức đến cho sinh viên và sinh viên cũng dễ dàng tiếp cận phải những quan điểm tiêu cực về quyền con người. Bên cạnh hệ thống giáo trình thì việc biên soạn hệ thống tài liệu tham khảo, các công trình nghiên cứu về quyền con người tại Việt Nam cũng cần được quan tâm. Vì chủ yếu hiện nay tài liệu về quyền con người bằng tiếng nước ngoài thì có rất nhiều nhưng các tài liệu hay các công trình nghiên cứu về quyền con người ở Việt Nam vẫn còn tương đối hạn chế. Việc biên soạn thêm tài liệu hay thực hiện thêm các công trình nghiên cứu không chỉ làm giàu thêm hệ thống tư liệu cho việc nghiên cứu quyền con người mà còn có thể đi sâu và phù hợp với điều kiện thực tiễn tại Việt Nam do chịu sự chi phối của nhiều yếu tố khác như kinh tế, chính trị, văn hóa,...

Thứ hai, cần tăng cường thực hành, đưa nội dung quyền con người lồng ghép trong các hoạt động cho sinh viên như triển khai các hoạt động của Văn phòng thực hành luật: giảng dạy pháp luật cộng đồng; tư vấn pháp luật; xây dựng môn học Giáo dục thực hành pháp luật cùng các học liệu; hoạt động kết nối (kết nối giữa các cơ sở đào tạo luật trong và ngoài nước, kết nối với các văn phòng luật để

sinh viên thực tập...); xây dựng và tổ chức các chương trình thực hành pháp luật cho sinh viên Luật nhằm nâng cao kiến thức thực tiễn, kỹ năng nghề nghiệp phục vụ cho công việc trong tương lai. Thực tiễn hoạt động của các Văn phòng thực hành luật ở Việt Nam cho thấy các sinh viên luật đã và đang tham gia rất tích cực vào công việc bảo vệ và giúp đỡ quyền và lợi ích cho nhóm yếu thế hoặc thiệt thòi trong xã hội, góp phần thúc đẩy và bảo vệ quyền con người.

Thứ ba, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ giảng viên có kiến thức chuyên môn phục vụ công tác giáo dục quyền con người trong các trường đại học, tùy thuộc vào đặc thù của các ngành nghề. Đội ngũ giảng viên này gồm có các giảng viên chuyên trách về quyền con người và các giảng viên có chuyên môn khác được tập huấn về nội dung quyền con người. Vì đặc thù nội dung của quyền con người là rộng, có nhiều quan điểm, nhiều học thuyết mà đến nay chưa đi được đến sự thống nhất nên yêu cầu giảng viên phải có kiến thức rất sâu để có truyền tải được kiến thức đến cho sinh viên. Đồng thời, các giảng viên cần phải thực hiện công tác định hướng cho sinh viên trước những quan điểm tiêu cực, không vi phạm pháp luật và không trái với các đường lối, chính sách của Đảng và Nhà nước.

Thứ tư, Khoa Luật cần tăng cường, phối hợp kết nối mạng lưới hợp tác nghiên cứu, giáo dục, đào tạo về quyền con người giữa các cơ sở đào tạo luật tại Việt Nam

thông qua các hội thảo, các buổi trao đổi học thuật, các lớp tập huấn,... hướng tới thúc đẩy quốc tế hóa trong việc đào tạo luật nhằm nâng cao chất lượng, cải thiện trong nghiên cứu và đào tạo luật nói chung và đào tạo về quyền con người nói riêng. Từ đó, nâng cao vị thế và uy tín của Khoa Luật - Đại học Duy Tân và đáp ứng yêu cầu xây dựng phát triển đất nước, hội nhập quốc tế. ■

Tài liệu trích dẫn

(1) Quyết định số 1309/QĐ -TTg ngày 05/9/2017 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án đưa nội dung quyền con người vào chương trình giáo dục trong hệ thống giáo dục quốc dân.

(2) Tuyên ngôn độc lập nước Mỹ, 1776

(3) Tuyên ngôn Nhân quyền và Dân quyền 1789 của Pháp

(4) Lời giới thiệu “*Who we are*” của Harvard Humanitarian Initiative được đăng tải tại: <https://hhi.harvard.edu/who-we-are>

(5) Lời giới thiệu về chương trình “*Human rights Education Master*” của trường Đại học San Francisco được đăng tải tại: <https://www.usfca.edu/education/programs/masters-credential-programs/human-rights-education>

(6) Phan Bội Châu Toàn tập, Tập 8, Văn vắn 1925-1949, NXB Thuận Hóa & Trung tâm văn hóa Đông Tây, 2001, Tr19

(7) Chỉ thị 12/TW của Ban Bí thư, ngày 12/7/1992 về công tác nghiên cứu, giảng dạy vấn đề quyền con người

(8) *Cương lĩnh Cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam*, Nxb Chính trị Quốc gia 1998. tr120

(9) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng*, Nxb Chính trị quốc gia sự thật 2021

(10) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc

gia, Hà Nội, 2011, tr.70, 70, 75-76, 76.

(11) Khoản 2, điều 3, Tuyên ngôn Giáo dục và đào tạo nhân quyền; Ngày 9/12/2011, Đại hội đồng Liên hợp quốc đã thông qua Tuyên ngôn về Giáo dục và đào tạo nhân quyền (UN Declaration on Human Rights Education and Training) với 14 điều khoản. Đây là một văn kiện có ý nghĩa lịch sử vì lần đầu tiên đã khẳng định quyền của mọi cá nhân được hưởng giáo dục nhân quyền. Nói cách khác, các nhà nước có nghĩa vụ pháp lý bảo đảm và thúc đẩy quyền này của người dân. Đây cũng là một văn kiện nền tảng tạo khuôn khổ cho các quốc gia hoàn thiện chính sách của mình thúc đẩy giáo dục trong lĩnh vực này.

(12) PGS.TS Lê Văn Lợi, “*Nội dung, phương pháp giáo dục quyền con người trong giáo dục đại học ở Việt Nam: Lý luận, thực tiễn và một số vấn đề đặt ra*”, Tạp chí Pháp luật về quyền con người, Số 4(20)-2021, tr.24.

(13) Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb. Chính trị quốc gia (2021), trang 28

(14) PGS.TS Phạm Duy Đức, “*Xây dựng hệ giá trị quốc gia, hệ giá trị văn hóa Việt Nam trong thời kỳ hội nhập quốc tế*”, Tạp chí Lý luận chính trị, Số 3-2021 <http://lyluanchinhtri.vn/home/index.php/nguyen-cuu-ly-luan/item/3566-xay-dung-he-gia-tri-quoc-gia-he-gia-tri-van-hoa-viet-nam-trong-thoi-ky-hoi-nhap-quoc-te.html>